

Achtergrondinformatie groene groei in Nederland

Geschiedenis

Rond 2010 zijn er op het grensvlak van de economische en ecologische aspecten van duurzaamheid twee nieuwe initiatieven ontwikkeld: de groene groei (green growth) strategie van de OESO en het 'green economy initiative' van de UNEP. Hoewel beide initiatieven grotendeels dezelfde onderwerpen omvatten en hetzelfde doel hebben, zijn er enkele conceptuele verschillen die hieronder worden uitgelegd.

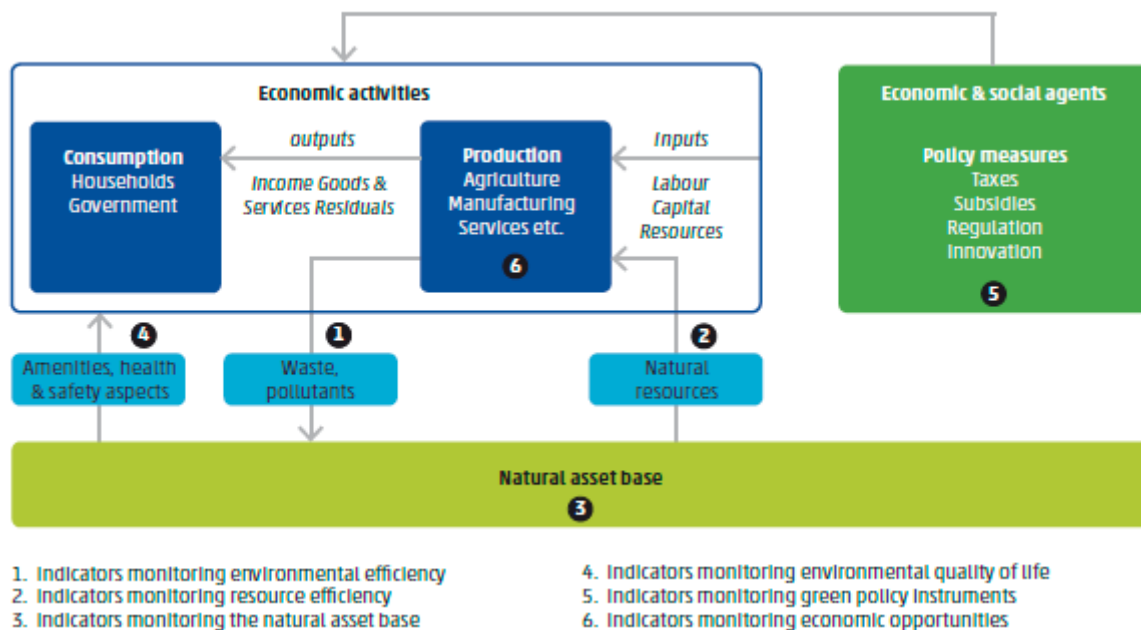
Volgens de definitie van de OESO (OESO, 2011a) gaat groene groei over het bevorderen van economische groei en ontwikkeling, waarbij de kwaliteit en kwantiteit van natuurlijke hulpbronnen op een voldoende hoog peil worden gewaarborgd. Hierdoor kunnen de diensten die door het milieu geleverd worden en die nodig zijn voor ons welzijn geleverd blijven worden. Daarnaast gaat groene groei ook over de economische kansen die de overgang naar een groene economie biedt: het stimuleren van investeringen, concurrentie en innovatie die duurzame groei ondersteunen en tot nieuwe economische mogelijkheden kunnen leiden.

UNEP definieert een groene economie als één die resulteert in 'een verbeterd menselijk welzijn, terwijl de milieurisico's en ecologische schaarste aanzienlijk worden verminderd' (UNEP, 2011).

CBS gebruikt OESO kader om groene groei te meten

Het CBS heeft ervoor gekozen om groene groei te meten volgens het OESO-kader omdat dit momenteel het meest uitgebreide meetsysteem biedt. De hierin opgenomen groene groei indicatoren richten zich op de relatie tussen economie en milieu, bijvoorbeeld op de mate waarin economische activiteiten 'vergroend' worden. Het conceptuele meetkader voor groene groei dat de OESO heeft ontwikkeld, is gebaseerd op de structuur van het macro-economisch productiemodel, waarbij de 'inputs' worden getransformeerd in 'outputs' (OESO, 2011b). Als gevolg hiervan beschrijven de indicatoren:

1. de natuurlijke hulpbronnen (natuurlijk kapitaal) die de cruciale input voor de productie leveren;
2. de 'vergroening' van de productieprocessen, voor wat betreft het verbeteren van het milieuefficiëntie;
3. aspecten die verwijzen naar het bredere begrip 'welzijn' of die niet vallen onder de macro-economische maatregelen, zoals de milieusector en milieu-gerelateerde gezondheidsproblemen en voorzieningen. Ook is het OESO-raamwerk aangevuld met indicatoren over overheidsbeleid en economische kansen.

Figuur 1. OESO-raamwerk om groene groei te meten

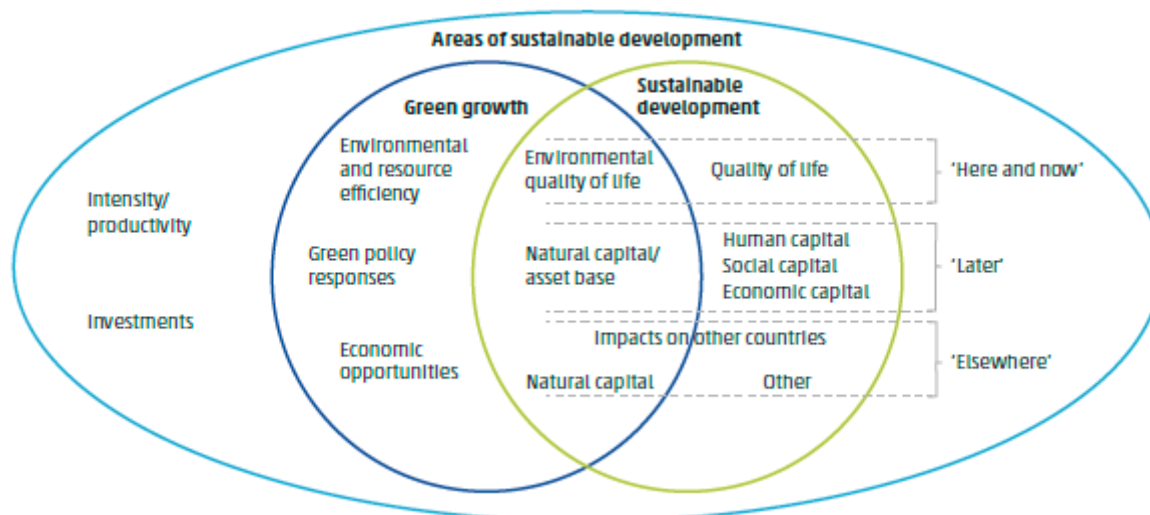
Groene groei en duurzame ontwikkeling

Van duurzame ontwikkeling en groene groei (een groene economie) wordt soms gedacht dat het hetzelfde is. Hoewel beide begrippen hetzelfde doel hebben, namelijk om voldoende natuurlijke hulpbronnen te behouden en het milieu te beschermen voor toekomstige generaties, zijn er een aantal conceptuele verschillen.

Een duidelijk verschil is dat groene groei kan worden gezien als een manier om economische groei te creëren, terwijl dit bij duurzame ontwikkeling niet zo is. Ondanks deze tegenstelling overlappen duurzame ontwikkeling en groene groei elkaar gedeeltelijk op de groene aspecten als milieu, kwaliteit van leven, natuurlijk kapitaal en de impact op het wereldwijde natuurlijke kapitaal.

Toch zijn er ook specifieke onderwerpen die wel onder het ene begrip maar niet onder het andere vallen. Algemeen menselijk welzijn en menselijk en sociaal kapitaal vormen de kern van duurzame ontwikkeling, terwijl groene groei zich richt op milieu- en hulpbronproductiviteit, groene beleidsreacties en economische kansen. Groene groei kan worden gezien als het pad naar duurzame ontwikkeling. Groene groei en duurzame ontwikkeling moeten in deze visie niet als conceptueel tegenstrijdig worden beschouwd, maar als onderdelen van een breder domein van duurzaamheid, zoals geïllustreerd in figuur 2.

Het onderzoeken van groene groei is relevant voor bredere beleidsinitiatieven met betrekking tot duurzame ontwikkeling. In 2016 hebben de Verenigde Naties de Millennium ontwikkelingsdoelstellingen vervangen door duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals, afgekort SDG's). Verschillende SDG's richten zich op onderwerpen als energieverbruik en emissies (met name de emissies in verband met klimaatverandering). Hierdoor kan groene groei worden gezien als een integraal onderdeel van de SDG's.

Figuur 2. Vereenvoudigde weergave van de relatie groene groei - duurzame ontwikkeling

Selectie van de indicatoren

Het uitgangspunt voor het Nederlandse raamwerk voor groene groei is een indicatorlijst die is samengesteld door de OESO (OESO, 2011b). De eerste Nederlandse groene groei uitgave beschreef twintig indicatoren (CBS, 2011). De set indicatoren is in 2012 herzien en aangevuld met indicatoren die zijn geselecteerd op basis van de volgende vijf criteria:

1. Dekking. Indicatoren moeten alle thema's voldoende dekken. Dit leidde tot het toevoegen van verschillende nieuwe indicatoren in het thema 'milieukwaliteit van het leven'.
2. Interpreteerbaarheid. Indicatoren moeten duidelijk kunnen worden geïnterpreteerd in relatie tot groene groei.
3. Gegevenskwaliteit. Indicatoren moeten voldoen aan algemene kwaliteitsnormen: ze moeten analytisch solide en meetbaar zijn.
4. Consistentie met andere indicatoren. Indicatoren moeten waar mogelijk samenhangend zijn met de macro-economische indicatoren uit de nationale rekeningen, de Nederlandse Monitor Brede Welvaart en circulaire economie.
5. Relevantie voor de Nederlandse situatie. Niet alle indicatoren uit de OESO-lijst zijn relevant voor de situatie in Nederland. De OESO-indicator 'Aansluiting op het rioolstelsel en sanitaire voorzieningen' is bijvoorbeeld niet relevant voor Nederland, omdat (bijna) alle huishoudens in Nederland toegang hebben tot deze voorzieningen. Deze indicator is dus weggelaten ten gunste van meer relevante indicatoren over bijvoorbeeld waterkwaliteit die niet in de OESO-lijst zijn opgenomen.

Alle indicatoren worden gegroepeerd in een dashboard voor groene groei volgens de thema's van het OESO-raamwerk.

Bronnen

De gegevens voor de Nederlandse groene groei indicatoren komen uit verschillende bronnen. Veel indicatoren zijn afgeleid van milieucijfers uit de CBS Milieurekeningen (milieucijfers afgestemd op macro-economische indicatoren uit de nationale rekeningen; zie 'Milieurekeningen en het meten van groene groei'). Voor andere indicatoren komen de gegevens uit diverse andere statistieken, waaronder milieustatistieken, energiestatistieken en de innovatie en technologie statistieken. Enkele indicatoren worden verkregen uit bronnen buiten het CBS.

Milieurekeningen en het meten van groene groei

Het systeem van milieurekeningen (SEEA), de basis voor de milieurekeningen van het CBS, zorgt voor een consistent, coherent en uitgebreid meetbereik voor groene groei omdat het de economische en milieustatistieken integreert (UN, EC, FAO et al., 2014). Zowel UNEP als de OESO pleiten ervoor de milieurekeningen te gebruiken als onderliggend kader om indicatoren voor groene groei uit af te leiden. De OESO pleit er verder nadrukkelijk voor dat meetinitiatieven, waar mogelijk, direct moeten worden verkregen uit het SEEA-kader (OESO, 2011b).

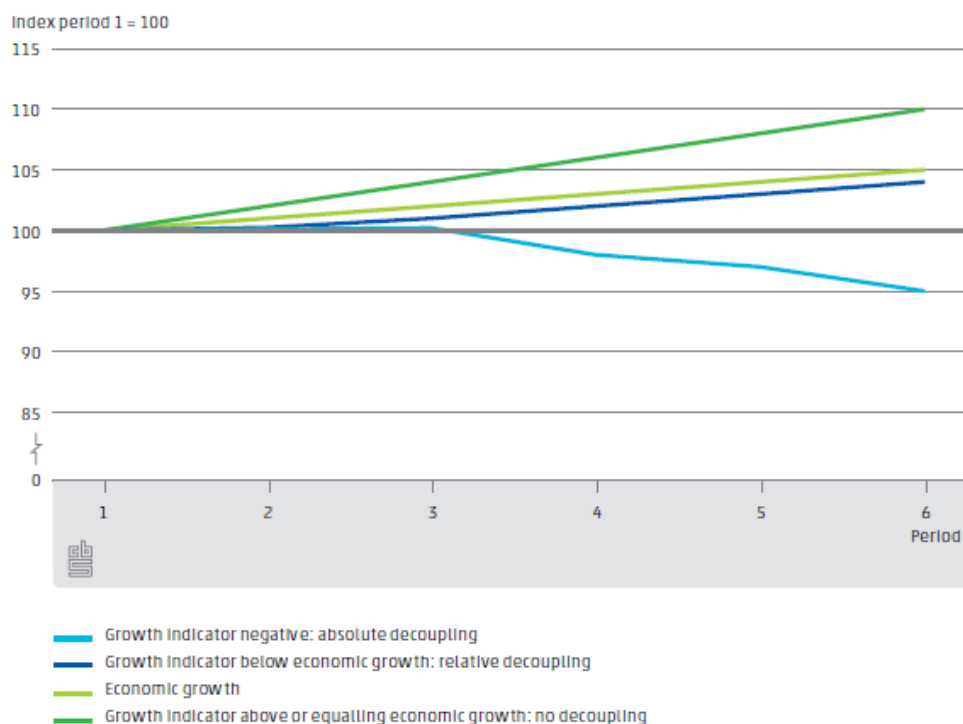
Een groot deel van de indicatoren uit het OESO-raamwerk voor groene groei monitoring kunnen rechtstreeks worden verkregen uit de Nederlandse milieurekeningen. Indicatoren over milieu-en grondstoffefficiëntie kunnen worden afgeleid uit statistieken over de fysieke stromen hiervan. Het combineren van fysieke informatie met monetaire indicatoren uit de nationale rekeningen (National Accounts, SNA) geeft informatie over de interactie tussen milieudruk en economische groei. De rekeningen over natuurlijke hulpbronnen vormen de basis voor de indicatoren over natuurlijk kapitaal. De milieurekeningen bieden ook nuttige informatie over de toepassing en efficiëntie van diverse beleidsinstrumenten, zoals milieubelastingen en -subsidies. Ten slotte leveren de gegevens uit de statistieken over de milieusector (environmental goods and service sector, EGSS) indicatoren voor het evalueren van de economische kansen die kunnen ontstaan uit groene groei.

Beoordeling van de indicatoren

Een belangrijk aspect van het meten van groene groei is het beoordelen van de indicatoren. Scores worden gebaseerd op de evaluatie van trends. Bijvoorbeeld, wanneer het aandeel hernieuwbare energie of afvalrecycling stijgt dan wordt dit beoordeeld als 'positief' met betrekking tot de vergroening van de economie. Als de trend stabiel is, zoals een stabiele blootstelling aan luchtvervuiling, dan wordt de indicator beoordeeld als 'neutraal'. Als de trend verslechtert, zoals een afname in de biodiversiteit of daling van de energievoorraden, dan wordt de indicator als "negatief" beoordeeld met betrekking tot de vergroening van de economie.

De scores van indicatoren van milieu- en grondstof-efficiëntie zijn gebaseerd op de relatie tussen milieudruk en economische groei. Wanneer de economische groei in een bepaalde periode uitstijgt boven de groei van de milieu-indicator, dan heet dit 'ontkoppelen' (zie figuur 3). Ontkoppeling kan absoluut of relatief zijn. Absolute ontkoppeling vindt plaats wanneer de milieuvariabele stabiel of afnemend is. Daarmee wordt aan de indicator een positieve score toegekend. We spreken over 'relatieve ontkoppeling' als de groei van de milieuvariabele positief is maar minder dan de groei van de economische variabele. Relatieve ontkoppeling krijgt een neutrale score toegekend. Geen ontkoppeling wordt als negatief gescoord.

De scores geven geen informatie over de 'snelheid' waarmee de Nederlandse economie vergroend. Zo groeit het aandeel duurzame energie in de energieproductie, maar deze 'positieve' score geeft niet aan hoe snel de overgang naar duurzame energieproductie plaatsvindt. Daarnaast laten de scores van de indicatoren ook niet zien of de ontwikkelingen voldoende zijn om onomkeerbare schade aan het milieu te voorkomen. Als voorbeeld: de gestage daling van de uitstoot van nutriënten en zware metalen naar het milieu kan mogelijk niet voorkomen dat er schade ontstaat aan ecosystemen en er verlies van biodiversiteit optreedt. Ten slotte laten de scores ook niet zien of er aan beleidsdoelstellingen wordt voldaan. Scores en beleidsdoelstellingen, voor zover beschikbaar, worden nader toegelicht in de indicatorbeschrijvingen.

Figuur 3. Principe van ont koppeling

Meer informatie

Meer achtergrondinformatie over groene groei indicatoren is te vinden in de publicatie [Milieurekeningen van Nederland 2013](#) (CBS, 2014), eerdere [Groene groei publicaties](#) (CBS, 2011 en 2015) en het [Compendium voor de leefomgeving](#) (CBS, PBL, WUR, 2017). Ook kunnen gegevens voor de meeste indicatoren worden verkregen in [Statline](#), de elektronische databank van het CBS (CBS, 2017). Tevens heeft het CBS een interactieve [visualisatie](#) ontwikkeld om beleidsmakers en het brede publiek te informeren over de status van groene groei in Nederland.

Referenties

- CBS (2011). [Green Growth in the Netherlands](#). CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS (2015). [Green Growth in the Netherlands 2015](#). CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS (2014). [Environmental accounts of the Netherlands 2013; first results](#). CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS (2017). [Statline](#). CBS, Den Haag / Heerlen.
- CBS, PBL, WUR (2017). [Compendium voor de leefomgeving](#). CBS, Den Haag / Heerlen; PBL, Den Haag; WUR, Wageningen.
- OESO (2011a). [Towards green growth](#). OECD Publishing, Paris.
- OESO (2011b). [Towards Green Growth; Monitoring Progress; OECD Indicators](#). OECD Publishing, Paris.
- UN, EC, FAO, IMF, OECD and World Bank (2014). [System of Environmental-Economic Accounting 2012, Central Framework](#). United Nations, New York.
- UNEP (2011). [Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication](#). United Nations Environment Programme, Nairobi, Kenya. ISBN: 978-92-807-3143-9.